

на родителитѣ си, Богъ да го благослови и нека бжде на добъръ часъ". Майка ми цѣлуна ржка на свещеника и си излѣзе. Азъ останахъ. Даскальтѣ ми заповѣда да седна на първия чинъ — пѣсѣка. Никакви списъци за ученицитѣ не се водѣха.

Учението и за ученицитѣ — *μαθητάς*, и за ученичкитѣ — *μαθητριας* бѣше общо. Раздѣление на отдѣления и класове нѣмаше, и напредването или повишението — *προβιβασις* ставаше съ премѣстване ученика или ученичката отъ единъ чинъ на другъ, считанъ за по-горенъ.

Него день при завеждането ми въ училището случи се, че така на-речениятъ *ἐρημνευτής* — обучаващъ начинаещитѣ, бѣ Зая Кирилова Русевичъ, бивша следъ това дългогодишна учителка. Тя ме настани да седна на първия чинъ — пѣсѣка. Тя бѣше наша съседка и съученичка на брата ми. Писането на пѣсѣка и изобщо обучението не ставаше безразборно, а по точно опредѣленъ редъ, по команда, съобразно съ възприетата тогава система.

### Общъ редъ за обучението

Всѣки день се назначаваха отъ учителя: 1) единъ главенъ — *γενικός*, който стоеше правъ тъкмо въ срѣдата на естрадата, за да наблюдава отъ високо, кой какво върши, и немирницитѣ отбелязваше на плочата си да ги докладва на даскала. Ученикътъ, който често биваше отбелязанъ, като немирень или невнимателень — *σημειούμενος ὡς ἄτακτος, ὡς ἀμελής*, се считаше за лошъ. Надъ главата на главния висѣше звънецъ, закаченъ на тавана, съ удрянето на който той обръщаше внимание на ученицитѣ да мируватъ, и съ него се даваше знакъ за започването на обучението и пр. 2) За всѣки чинъ се назначаваха по единъ ученикъ обучаващъ — *ἐρημνευτής* отъ по-горнитѣ чинове, които нѣмаха вече нужда отъ взаимно обучение, и 3) За запазване реда за излизане на ученицитѣ по естествена нужда имаше назначенъ д в е р н и к ъ — *θυροφύλαξ*, стоящъ при вратата, гдето имаше закачени на стената дъсчици съ написани по дветѣ имъ страни по една буква, означаващи: свободно или несвободно. Тѣзи дъсчици дверникътъ обръщаше ту на едната, ту на другата страна, споредъ влизането или излизането на ученицитѣ.

Започването и свършването на обучението всѣкога ставаше съ прочитане отъ главния надлежната молитва. При разпущането на ученицитѣ, особено следъ пладне, се пѣха училищни пѣсни. Работата се започваше съ обучение на писане, следъ което се започваше обучението за четене и се вършваше съ изпитване на даденитѣ уроци. При разпускане на ученицитѣ се пазѣше голѣмъ редъ при излизането, като се започваше отъ най-малкитѣ. Даваше се обща команда, като главниятъ извикваше: *ὁπάρετε μὲ εὐταξία* — идете си съ благочиние.

### Обучение за писане

Започването на занятията ставаше съ сигналъ, даденъ съ свирка отъ учителя. Следъ сигнала този извикваше: *προσέχετε* — внимание.

Обучението за писане ставаше така:

Когато главниятъ — *γενικός* удари звънеца и извика: *τοὺς τηλεγράφους* — телеграфа, обучаващитѣ *ἐρημνευτάς*, седещи обикновено въ началото на чина, всички едноновременно ще завъртятъ телеграфа така, че буквата *Ε* на дъсчицата да бжде обвърната къмъ естрадата — *καθέδρα*, за да знае учителътъ, че обучението е започнало и какво се върши. Следъ това всѣки единъ отъ обучаващитѣ съ една пръчка дълга около 50—60